

CẢI CÁCH THUẾ Ở CÁC NƯỚC ĐANG PHÁT TRIỂN

**Chương trình Thạc sỹ chính sách công
Chương trình giảng dạy kinh tế Fulbright**

Vũ Thành Tự Anh

1

Nội dung thảo luận

- ☐ Những động cơ của cải cách thuế
- ☐ Những trở ngại của cải cách thuế
- ☐ Một số nguyên lý cơ bản của cải cách thuế
- ☐ Một số bài học kinh nghiệm

2

Những động cơ của cải cách thuế

- ❑ Tài khóa: Tăng thu ngân sách
- ❑ Chính trị: Tái phân phối thu nhập
- ❑ Kinh tế: Hiệu quả
 - Phân bổ nguồn lực
 - Thúc đẩy tăng trưởng kinh tế
 - Giảm tổn thất phúc lợi vô ích
- ❑ Hành chính: Khả thi
 - Tăng cường hiệu quả hành thu
 - Giảm tải cho hoạt động quản lý thuế

3

Tăng thu ngân sách

- ❑ Là thước đo được chấp nhận phổ biến nhất cho sự thành công của cải cách thuế
- ❑ Thu ngân sách:
 - Số tuyệt đối: Tổng thu sv. nhu cầu chi tiêu
 - Số tương đối: Tổng thu sv. GDP
 - Cơ cấu thu: Tính hợp lý và bền vững
 - Biện pháp tăng thu:
 - ❑ Thuế suất
 - ❑ Cơ sở thuế
 - ❑ Thất thoát, chi phí quản lý

4

Tái phân phối thu nhập và công bằng

- Công bằng dọc: Nghèo tương đối sv. tuyệt đối:
 - Giải quyết nghèo tương đối: “kéo xuống”
 - Tăng tính lũy tiến, tăng thuế lợi vốn, tăng thuế của cải, tăng thuế với hàng xa xỉ ...
 - Giải quyết nghèo tuyệt đối: “nâng lên”
 - Nâng ngưỡng chịu thuế, miễn giảm đối với nhóm thu nhập thấp nhất [tăng chi tiêu cho người nghèo]
- Công bằng ngang
 - Thu nhập từ các hoạt động khác nhau
 - Vấn nạn lạm phát

5

Hiệu quả

- Phân bổ nguồn lực
 - Khuyến khích tiết kiệm và đầu tư
 - Khuyến khích khởi nghiệp và chấp nhận rủi ro
- Thúc đẩy tăng trưởng kinh tế
 - Ưu đãi cho một số ngành công nghiệp hay địa điểm đầu tư
 - Giảm thuế suất để khuyến khích đầu tư
 - Lưu ý: Tính linh động của các dòng vốn quốc tế
- Giảm tổn thất phúc lợi vô ích
 - Tính “trung hòa” của thuế
 - Cơ sở thuế rộng, thuế suất thấp

6

Hành chính

- ❑ Giảm sự quá tải của hệ thống quản lý thuế
- ❑ Giảm chi phí quản lý thu thuế
- ❑ Giảm chi phí tuân thủ thuế

7

Những trở ngại của cải cách thuế

- ❑ Chính trị: Người được, kẻ mất
- ❑ Kỹ thuật:
 - Thông tin cần thiết để thiết kế, vận hành
 - Đánh giá tác động của luật thuế
 - Thuế “tối ưu”
- ❑ Nguồn lực:
 - Tài chính, nhân lực, hành chính, thời gian
- ❑ Tinh thần
 - Mặc cảm “không thể thay đổi”
- ❑ Bên ngoài: Lời khuyên không thích hợp

8

Một số nguyên tắc cơ bản

- ❑ Đúng tương đối sv. sai tuyệt đối (hay đơn giản sv. tối ưu)
- ❑ Mục đích chính là tăng tối đa nguồn thu, còn các vấn đề về công bằng nên được giải quyết thông qua chính sách chi tiêu
- ❑ Kinh tế học về thuế: Cơ sở rộng, thuế suất thấp

9

Một số bài học kinh nghiệm

- ❑ Cải cách vội vã thường thất bại
- ❑ Cơ hội thành công cao hơn nếu:
 - Thăng được lực cản chính trị
 - Nhà cải cách "trụ vững" và nhất quán
 - Cải cách từng phần sv. cải cách toàn diện
 - Tăng được nguồn thu
 - Tăng tối đa khả năng thu tại nguồn
 - Đơn giản hóa và hạ thuế suất hỗ trợ cho nhau
 - Thông tin về cải cách tới những bên liên quan

10

CẢI CÁCH THUẾ Ở VIỆT NAM

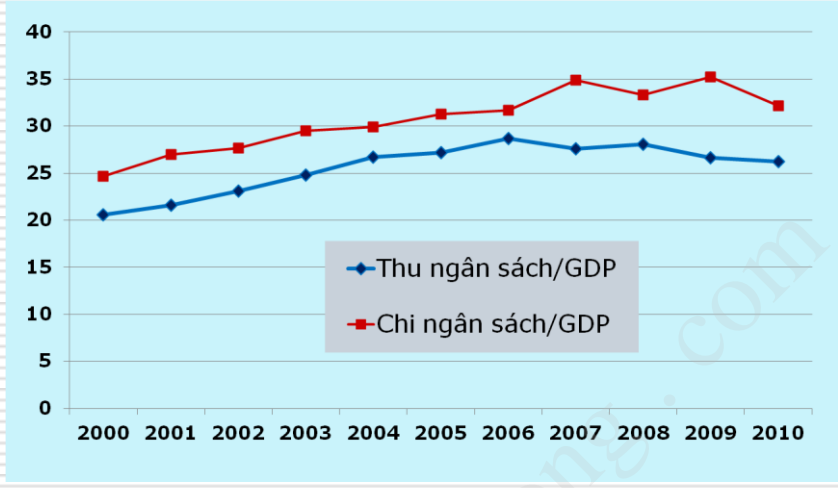
11

Nội dung trình bày

- ☐ Bức tranh ngân sách của Việt Nam
- ☐ Mục tiêu của cải cách thuế
- ☐ Định hướng cải cách thuế
- ☐ Thảo luận về thuận lợi và khó khăn của cải cách thuế ở Việt Nam

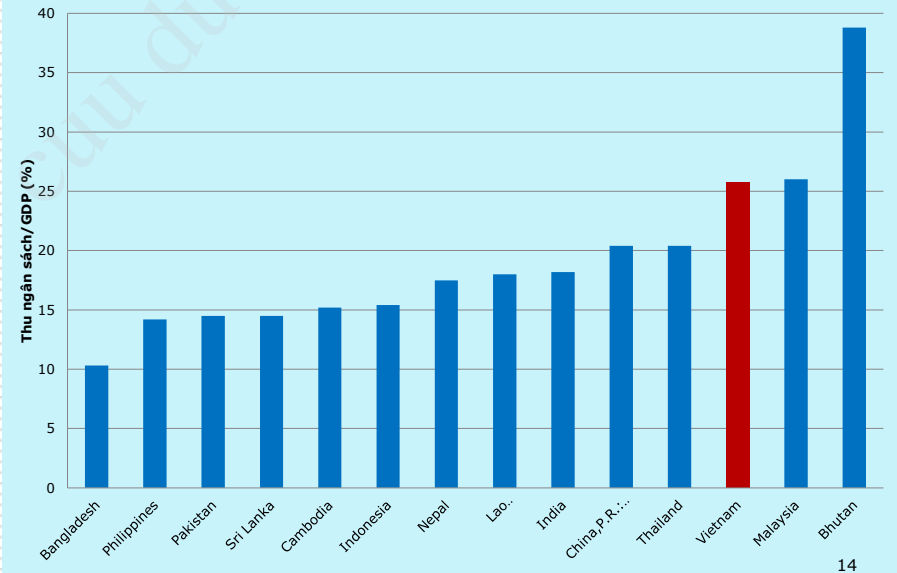
12

Thu, chi và thâm hụt ngân sách

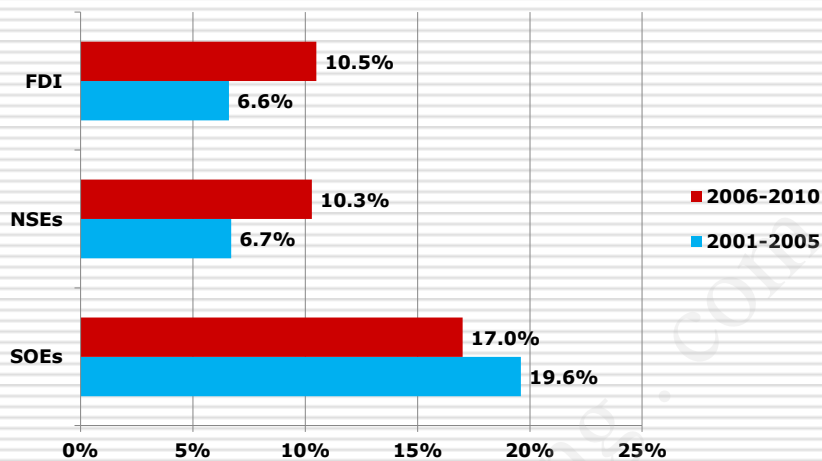
13

Các nền kinh tế mới nổi ở Châu Á Thu ngân sách 2010 (% GDP)

14

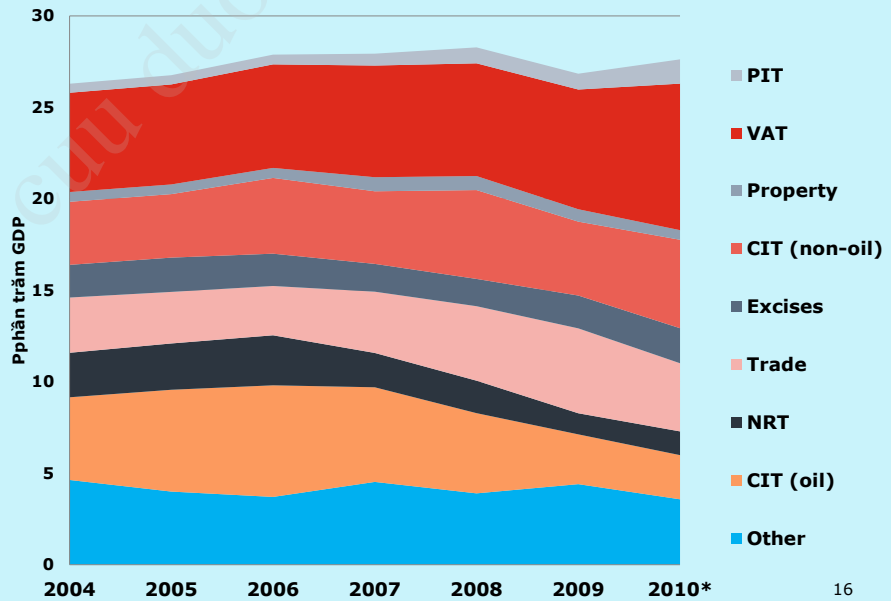
Cơ cấu thu theo khu vực kinh tế (trừ dầu)

Nguồn: Tính toán từ số liệu của Bộ Tài chính

15

Cơ cấu thu theo sắc thuế, 2004-2010

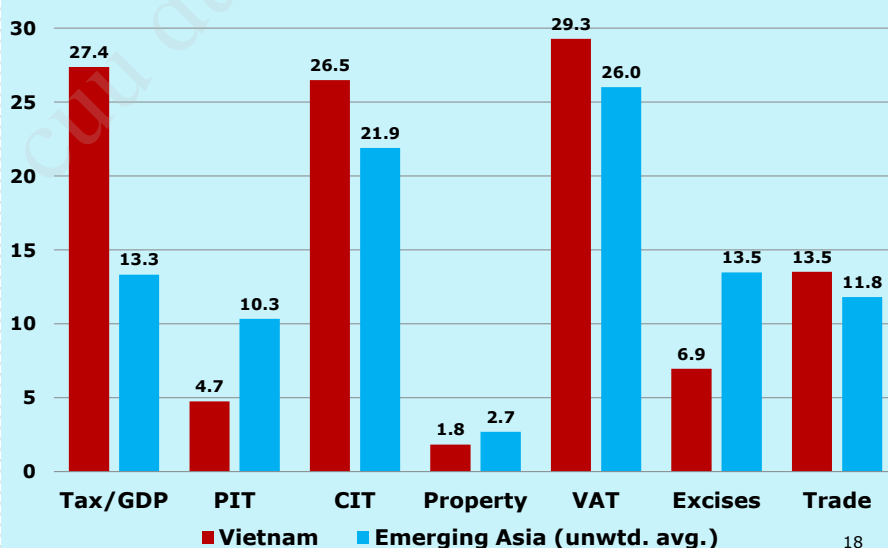
16

Đặc điểm cấu trúc thu ngân sách

- ❑ Phụ thuộc rất nhiều vào 3 sắc thuế: VAT, thu nhập DN (CIT), và XNK (Trade)
- ❑ Thu từ dầu mỏ giảm nhanh
- ❑ Thuế XNK cũng có xu hướng giảm do sự giảm thuế suất hậu WTO
- ❑ Vai trò của VAT ngày càng lớn
- ❑ Thuế bất động sản rất nhỏ
- ❑ Thuế TNCN (PIT) còn nhỏ nhưng tốc độ tăng khá nhanh

17

Cấu trúc nguồn thu thuế của Việt Nam so với một số nền kinh tế mới nổi ở Châu Á, 2010

Thách thức của hệ thống thuế ở VN

- ❑ Thâm hụt ngân sách rất cao, không gian tài khóa quốc gia bị thu hẹp
- ❑ Cơ cấu nguồn thu tiềm ẩn sự thiếu bền vững:
 - Phụ thuộc nhiều vào dầu mỏ, ngoại thương và DNNN
 - Nguồn thu từ thuế TNCN và BĐS còn quá thấp
- ❑ Hệ thống quản lý thu thuế kém hiệu quả
- ❑ Mức độ tuân thủ của người nộp thuế còn thấp
- ❑ Hệ thống phức tạp, tăng chi phí quản lý và tuân thủ nhưng chưa chắc tăng nguồn thu tương ứng

19

Mục tiêu tổng quát của cải cách thuế

- ❑ **Quyết định 732/QĐ-TTg (17/5/2011):** Xây dựng hệ thống chính sách thuế **đồng bộ, thống nhất, công bằng, hiệu quả**, phù hợp với **thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa**; **mức độ viên hợp lý** nhằm tạo điều kiện thúc đẩy sản xuất trong nước và là một trong những **công cụ quản lý kinh tế vĩ mô có hiệu quả, hiệu lực** của Đảng và Nhà nước. Xây dựng **ngành thuế Việt Nam hiện đại, hiệu lực, hiệu quả**; công tác **quản lý thuế, phí và lệ phí thống nhất, minh bạch, đơn giản, dễ hiểu, dễ thực hiện** dựa trên ba nền tảng cơ bản: thể chế chính sách thuế minh bạch, quy trình thủ tục hành chính thuế đơn giản, khoa học phù hợp với thông lệ quốc tế; nguồn nhân lực có chất lượng, liêm chính; ứng dụng công nghệ thông tin hiện đại, có tính liên kết, tích hợp, tự động hóa cao

20

Hướng cải cách hệ thống thuế của VN

- ❑ Tăng cường công bằng
- ❑ Tăng tính ổn định và bền vững
- ❑ Mở rộng cơ sở thuế
- ❑ Hạ thuế suất
- ❑ Đơn giản hóa hệ thống thuế
- ❑ Tăng cường năng lực của hệ thống quản lý thu thuế
- ❑ Cải thiện dịch vụ cho người nộp thuế